

Україні, то 75% рішень, які ухвалює Європейський суд з прав людини, стосуються невиконання в Україні рішень національних судів. Майже десяту частину від загальної кількості справ проти України, в яких Європейський суд з прав людини констатував порушення Конвенції, становлять справи щодо тривалості судового провадження.

Аналіз нормативної бази України в галузі захисту прав та свобод людини і громадянина, на думку деяких науковців, яку ми також підтримуємо, дає підстави дійти висновків про необхідність прийняття Кодексу прав та свобод людини і громадянина в Україні або видання систематизованого законодавчого збірника чинних законів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»: Закон від 23.12.1997 № 776/97-ВР (зі змінами) // [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 03.09.1953 // [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами) // [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Копейчиков В.В., Колодій А.М., Лисенков С.Л. та ін.. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб.; За ред. В.В.Копейчикова; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Стер. вид. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 317с.

**ПікуляТетянаОлександрівна,
доцент кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент**

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ КРИЗОВА ДЕРЖАВА

Етимологічно слово «криза» походить від грецького слова, «crisis», яке означає – розклад, занепад, загострення (політичних, економічних, соціальних) протиріч, а також переломний момент хвороби, коли стан хворого поліпшується чи погіршується. Щодо організаційних систем, поняття «криза» формулюються як надзвичайне, найбільше загострення протиріч у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі. Проте характеристика кризового становища здійснюється також за допомогою категорії «конфлікт».

Відомо, що у політичній та соціальній структурі суспільства конфлікти характеризуються рівнем, масштабами, гостротою, сферою конфліктів виникнення тощо. Об'єктивний історичний процес конфліктів як соціального явища може бути позитивним і продуктивним, і навпаки. У політичному аспекті найбільш значущі ті конфлікти, що водночас охоплюють всі рівні соціальної, економічної і політичної структури, порушують і втягують максимально можливе в конкретних умовах число учасників (загальні конфлікти). Такі конфлікти відбуваються в сфері суспільних відносин, зв'язаних з проблемами збереження або повалення влади, її зміцнення або підриву тощо. І допускають цілісне перетворення суспільства. До таких конфліктів застосовують категорію системна криза. Системна криза – це взаємна невідповідність економіки, соціальної сфери, політики, права та ін. тобто розбалансованість системи, яка не може бути подолана в рамках (без зміни) існуючого соціально-економічного ладу.

Причини системної кризи можуть бути різними: об'єктивні, пов'язані з циклічними потребами модернізації і реструктуризації; суб'єктивні, що відображають помилки і волюнтаризм в управлінні; природні, що характеризують явища клімату, землетрусу та ін.; зовнішні, що пов'язані з тенденціями і стратегією макроекономічного розвитку чи навіть розвитку світової економіки, конкуренцією, політичною ситуацією в країні; внутрішніми, що пов'язані з ризикованою стратегією маркетингу, внутрішніми конфліктами, недоліками в організації виробництва, недосконалістю управління, інноваційної та інвестиційної політикою.

Системна криза характеризується такими ознаками: тривалий, прихований або явний параліч державної влади, повна втрата державними структурами можливостей та потенціалу управлінського впливу, стратегічної ініціативи і творчості, часте застосування владними особами популістських обіцянок, зміні курсу, кадровій «чехарді», у цілому - «зигзагової» політики; підвищена критична активність, тиск незадоволених мас; абсолютне і відносне зубожіння значної частини населення, різке падіння рівня життя, руйнування звичного способу життя людей, що позбавилася роботи, добробуту.

Стосовно держави кризи можна розглядати як виникнення проблеми адекватності традиційних функцій держави сучасним вимогам управління.

Отже у загальнотеоретичному аспекті кризову державу можна визначити як таку форму (порядок) організації влади, за наявності якої держава в цілому, її окремі органи або інституції не в змозі якісно і своєчасно виконувати покладені на них функції та завдання відносно задоволення потреб розвитку та функціонування суспільства.

Дещо інше розуміння кризи держави у І. Фергюсона. Кризовість уряду пояснюється темпами змін, що відбуваються і фактичним характером проблем, з якими він стикається. Уряд відчуває глибоку невпевненість не тільки щодо того, яку політику він може проводити і яка політика була б найбільш успішною, але й до того, які дані слід збирати з метою інформаційного забезпечення рішень. У суспільстві розповсюджено переконання в безнадійній корумпованості державного апарату та нездатності уряду керувати розвитком державної системи.

Сучасні дослідники-державознавці відмічають, що криза державного управління – особливий переломний стан у розвитку і функціонуванні політичної системи суспільства, державно-владних структур, який характеризується нестабільністю, розбалансованістю діяльності політичних інститутів, зниженням рівня керованості соціально-економічними процесами, загостренням політичних конфліктів, наростанням критичної активності мас.

Криза державного управління розвивається поетапно:

Перший, початковий етап характеризується численними конфліктами в суспільстві.

Другий етап – розвиток конфліктних ситуацій у суспільстві до такого ступеня, коли вони вже не можуть бути вирішені шляхом компромісів і відображають функціональний розлад механізмів діяльності державної влади, громадських інститутів, невідповідність структур, форм і методів управління змінених соціально-економічних умов.

Третій етап – розвиток і загострення кризи, що включають розпад існуючих політичних структур і провідні до розсіювання, знецінення державної влади, втрати владними органами свого сутнісного якості - надавати управлінський вплив на суспільні процеси. У перехідний період розвитку суспільства в якості основної конфліктної домінанти виступає всеосяжний соціальнополітичний конфлікт, що пронизує всі найважливіші сфери суспільного життя. Кожен із етапів характеризується такими ознаками:

загострення економічних і соціальних конфліктів, що мають яскраво виражений політичний характер, тому що вимоги і запити адресуються структурам влади для зміни її політичного курсу, стратегії і методів управління;

нездатність державної влади керувати конфліктами, що розростаються, регулювати соціально-економічні процеси і відносини колишніми традиційними методами. Внутрішня і зовнішня державна політика більш виявляється як політика шарахання;

розбалансованість структурно-функціональної системи управління і політичних інститутів влади, розрив взаємодії конструктивних зв'язків з навколишнім середовищем; крах легітимності державної влади; напружений стан суспільства.

При перерахуванні причин кризи держави не можна робити акцент тільки на одну з них, оскільки сутність циклів і криз можливо проаналізувати лише з урахуванням сукупного аналізу. При цьому значення тієї чи іншої причини може виявитися більш актуальним для конкретної держави, ніж для іншої. У розумінні кризи велике значення мають не тільки її причина, а й різноманітні наслідки. Вони можуть вести до різких змін чи поступовому, тривалому і послідовному виходу. Різні

наслідки кризи визначаються не тільки її характером, але й антикризовим управлінням, яке може регулювати кризу чи загострювати її.

З метою запобігання кризи чи усунення її наслідків держава зобов'язана проводити антикризову політику, структура якої має охоплювати як заходи організаційного, економічного, політичного, так і правового змісту. Це пояснюється тим, що криза неминуче тягне за собою конфлікти, лівова частка яких набуває ознак правового, здійснюється за допомогою правових засобів та процедур.

Правовий конфлікт у свою чергу знаходиться у причинно-наслідковому зв'язку із правопорушенням. Це означає, що правова складова антикризової політики держави має передбачати не тільки заходи нормотворчого характеру, але й такі, що можуть забезпечити загальну та спеціальну превенцію правопорушень.

Посудевський Ілля Валерійович,
курсант 1 курсу ЦСФП НАВС
Науковий керівник:
Білозьоров Є.В., заступник
начальника кафедри теорії
держави та права НАВС, кандидат
юридичних наук, доцент

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Сьогодні правова система України знаходиться в стані кардинальної реформи з метою побудови демократичної, соціальної та правової держави. Фундаментальним принципом такої побудови повинен стати принцип всебічного захисту прав і свобод людини. Головним органом, що забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, є суд. На забезпечення ефективного захисту прав та свобод людини направлені норми Конституції щодо розповсюдження юрисдикції судів на всі правовідносини, які виникають у державі [1].

З проголошенням України незалежною державою, право кожного на судовий захист стало одним із фундаментальних прав людини, гарантованих у конституційному порядку. Закріплене в конституціях більшості розвинутих держав, воно посідає чільне місце в структурі конституційноправового статусу людини та є необхідним фактором. Право на правосуддя відображається в основних засадах судочинства. Тому зміст цього права складається з наступних елементів: доступність правосуддя; право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення; незалежність і неупередженість суду; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; право на захист; публічність судового розгляду; розгляд справи в найкоротший строк, що передбачений законом [2, с.34].

Тенденції розвитку судової системи спрямовані на неухильну реалізацію нормативних положень Конституції України про суди загальної юрисдикції, їх організацію, порядок діяльності, систему та правовий статус суддів. Тобто Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [3] визначив правові засади організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні з метою захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави на засадах верховенства права, визначає систему судів загальної юрисдикції, статус професійного судді, народного засідателя, присяжного, систему та порядок здійснення суддівського самоврядування і встановлює систему і загальний порядок забезпечення діяльності судів та регулює інші питання судоустрою і статусу суддів.

Ці нормативні положення були одними із найбільш демократичних на теренах колишніх радянських республік, але протягом багатьох років незалежності України залишалися нездійсненим ідеалом для українського суспільства та держави.

Право людини і громадянина на судовий захист відноситься до громадянських прав, причому, містить в собі юридичну гарантію від свавілля як з боку окремих осіб, так і держави водночас. Зокрема, Конституцією України передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового